

Також безпосередній вплив на виробничий потенціал та економічну ефективність функціонування фермерських господарств мають: запровадження інноваційних технологічних проєктів, які дозволяють перейти на адаптовані системи землеробства вирощування екологічно чистої продукції; збільшення обсягів кредитування закупівлі насіння, добрив, засобів захисту сільськогосподарськими виробниками тощо. Такі фермерські господарства зможуть забезпечити достатні обсяги виробництва сільськогосподарської продукції, знайти свою нішу і закріпитись на внутрішньому та зовнішньому ринках. Основою концептуального положення стратегії розвитку фермерства в Тернопільській області є необхідність формування фермерства товарного типу, що доповнюється кооперуванням по збуту і переробці сільськогосподарської продукції, постачанню фермерів засобами виробництва та наданню їм сервісних послуг. Фермерство, як рівноправна форма господарювання, повинна зайняти своє місце на ринку продовольства і сировини. Тому необхідно розробити заходи щодо розвитку фермерства, обґрунтувати основні напрями стабілізації виробництва і підвищення ефективності функціонування фермерських господарств, удосконалення фінансово-кредитної та податкової політики щодо цієї форми господарювання.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В УКРАЇНІ

***Антощенкова В.В., асистент*,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка***

Проблеми розвитку молочного скотарства постійно знаходяться в полі зору науковців. Визначають декілька основних причин занепаду виробничого потенціалу галузі. По-перше, зниження купівельної спроможності населення та зменшення попиту внутрішнього ринку на молоко та молочну продукцію. Упродовж 2010 року ціни на молочну продукцію зростали швидшими темпами, ніж доходи населення. Відтак, і загальнорічне споживання молока та молочних продуктів за підсумками 2010 року, було меншим. По-друге, низька ефективність

* Науковий керівник – *Олегіна В.М., д.е.н., професор*

молочного скотарства. Незважаючи на високі минулорічні закупівельні ціни на молоко, галузь залишається мало привабливою для господарників. Якщо в травні 2010 року середня закупівельна ціна на молочну сировину, вироблену у сільськогосподарських підприємствах, становила 2,6 тис. грн./т, то в жовтні досягла 3,8 тис. грн. За порівняльного оцінкою експертів ринку, середня ціна на молоко у 2010 році в розрахунку на 100 кг дорівнює €31,1, що на 61% перевищує рівень попереднього періоду, та є вищою за ціни у країнах Східної Європи (€22-29), а також країнах - основних виробників молока: Бразилії (29,5), США, Новій Зеландії (27,1). Молоко, вироблене в господарствах населення, коштувало на вітчизняному ринку значно дешевше. Впродовж минулого року за нього можна було отримати в середньому від 1,5 до 2,9 тис. грн./тонну.

Проте навіть така цінова ситуація не забезпечує належний рівень ефективності галузі. Такі підсумки діяльності в молочному скотарстві ускладнюють навіть просте відтворення галузі, не говорячи про її розширений розвиток. По-третє, демографічні причини, які обумовлюють швидке скорочення поголів'я в господарствах населення.

Економічні показники виробництва молока значною мірою залежать від зміни вартості вихідних матеріально-технічних ресурсів та послуг, які використовуються при виробництві продукції. В Україні ринок МТР традиційно схильний до значних цінових коливань з узагальненим трендом до зростання. Так лише за останні п'ять років сукупний індекс витрат на виробництво сільськогосподарської продукції збільшився в 2,7 рази. За таких умов не дивно, що в країні спостерігається тенденція до зростання цін на с.-г. продукцію, що веде до загального збільшення вартості продуктового кошику, і молочна продукція в цьому переліку не є виключенням.

При цьому слід зазначити, що темпи зростання цін на молоко останніми роками були досить високі і в цілому відповідали темпам подорожчання матеріально-технічних ресурсів. Цей чинник серед іншого, був досить вагомим, що стимулював залучення інвестицій у велико-товарне виробництво. Адаже при оптимізації структури собівартості за рахунок сучасних технологій такі проекти хоча і не гарантували прибутковості, порівняно з рослинництвом, але все ж були досить привабливими з економічної точки зору.

Однак суттєве зростання цін на молоко призвело до ситуації, коли ціни на молочні продукти в Україні вийшли на європейський ринок або наблизились до нього. Отже, подальше зростання цін виглядає малоімовірним, оскільки в цьому випадку зросте конкуренція

з боку імпортованої молочної продукції. Згідно з даними офіційної статистики в структурі повної собівартості молока лівову частку займають витрати на корми (45-47%) та витрати на оплату праці (19-23%). З 2005 по 2010 рік сукупні витрати на ці статті при виробництві продукції збільшились в 2,3 та 3,1 рази відповідно, що призвело до загального зростання собівартості молока майже в 2,5 рази. В 2010 р. повна собівартість виробництва молока становила 2,29 грн/1кг. Варто підкреслити, що в господарствах населення, які залишаються основним виробником молока, хоча починаючи з 2010 р. і в них намітилася тенденція до скорочення обсягів його виробництва, практично не можливо виробляти молочну сировину високої якості, що особливої актуальності набуває в контексті забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринку.

На фоні стабільного зростання собівартості виробництва молока, певні занепокоєння щодо перспектив галузі молочного виробництва викликає фактор низьких витрат на амортизацію, адже загальна зношеність основних засобів та низький рівень амортизаційних витрат створює значні ризики для ефективного виробництва молока в майбутньому.

Рівень рентабельності виробництва молока за останні 5 років спостерігається зі значними перепадами. Наприклад, рентабельність виробництва молока в 2006 р. була від'ємною і становила -3,7 %, але вже в 2007 р. стала позитивною 13,8 %. Головною причиною такої різкої зміни стало формування високих закупівельних цін на молоко зі сторони переробних підприємств, які під впливом поступового зростання купівельної спроможності населення, а також поновлення експорту молочної продукції з Російською Федерацією (в 2007р.), збільшили обсяги закупівельна 8 %, при цьому закупівельні ціни на молоко зросли на 60 %. Наступного, 2008 р., в період значного подорожчання кормів, показник рентабельності знизився, але залишився на позитивному рівні.

В 2010 р. дефіцит молочної сировини спровокував чергове зростання закупівельних цін на молоко. Лише за рік закупівельні ціни збільшились на 58,2 %. Прикладом ажіотажного попиту може служити той факт, що восени 2010 р. сільськогосподарські підприємства реалізовували молоко за цінами закупівельним цінам європейського ринку (0,35 євро/літр). Як наслідок показник рентабельності виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах в 2010 р. склав 17,7 %. При цьому слід зазначити, що в цьому році

прибутковість молочного скотарства була досягнута лише в 62,3 % підприємств. Варто, також зауважити, що проведені групування сільськогосподарських підприємств за рівнем рентабельності виробництва молока в 2010 р. показали, що досить велика група підприємств (майже 50%) із високою рентабельністю виробництва молока (понад 20 %) забезпечує цей показник за рахунок оптимізації собівартості виробництва, яка на 15-20 % нижча від аналогічного показника інших підприємств.

ПРОБЛЕМА ВИРОБНИЦТВА БІОЕТАНОЛУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

***Вайсблат Ю.В., студентка*,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка***

Виробництво біологічних видів палива (біоетанол, ЕТВЕ, біодизель і т.д.) є пріоритетним напрямком у світовій нафтопереробці. Україна, на жаль, значно відстає в цій галузі від країн ЄС та США.

Основними причинами цього є:

- а) недосконалість вітчизняної нормативно-правової бази у сфері регулювання виробництва біопалива, а також її невідповідність європейським стандартам;
- б) відсутність ефективних структур, які розвивали б і координували ринок біопалива;
- в) лобі певних фінансово-промислових груп;
- г) непрофесійний підхід до цієї проблеми чиновників міністерств і відомств, а також комерційних і фінансових структур, не здатних дати адекватну оцінку цьому виду бізнесу.

Ось уже одинадцять років в Україні діють державні програми "Етанол" і низка інших, закони щодо стимулювання розвитку ринку біопалива – а реального виробництва біопалива, зокрема біоетанолу, в державі не існує. Питається – чому? Висновок напрашується сам: українська влада не зацікавлена в розвитку вказаного ринку. Адже навіть приймати закони, коли вони не працюють. Навіщо писати програми, котрі ніхто не збирається виконувати. Влада ще й на всі

* Науковий керівник – *Калініченко С.М., ст. викладач*